

Maja M. Žarković Mccray¹
Maja R. Kujundžić²
Univerzitet u Istočnom Sarajevu
Filozofski fakultet Pale
Katedra za anglistiku

MORFOLOŠKA PRODUKTIVNOST SLOŽENIH IMENICA U ENGLESKOM JEZIKU NA NIVOU PRAVILA TVORBE

Apstrakt: Predmet proučavanja rada jeste produktivnost složenih imenica u engleskom jeziku na nivou pravila tvorbe. U istraživanju se koristio korpus sastavljen od novinskog, književnog, stručnog i televizijskog registra koji je ručno prikupljen. Koristeći deskriptivno-analitičku i statističku metodu prilikom analiziranja korpusa dolazimo do 571 primjera složenica. Primjeri su nas prvo doveli do 10 različitih semantičkih koncepata, tj. skupova, u kojima smo potom određivali tvorbene tipove i morfološke tipove posebno za svaki skup, što je suština analize produktivnosti na ovom nivou i cilj rada. Rezultati do kojih smo došli potvrđuju našu početnu hipotezu da je interakcija različitih elemenata od izuzetnog značaja za razumijevanje stvaranja složenih imenica. Tvorbeni tipovi pokazali su nam da se interakcija dva koncepta izdvaja u odnosu na ostale pronađene tvorbene tipove, dok je morfološka analiza pokazala dominaciju dva stema, posebno dvije imenice.

Ključne riječi: morfološka produktivnost, nivo pravila tvorbe, tvorbeni tipovi, morfološki tipovi, složene imenice, engleski jezik.

1. Uvod

Najraniji primjeri naučnih diskusija o terminu produktivnosti ne mogu se obično smatrati relevantnim u savremenim proučavanjima ovog fenomena. Na primjer, Krauzinga (Kruisinga 1932) govori o aktivnim sufiksima koji se prepoznaju po tome što su produktivni i što se koriste, a Jespersen (Jespersen 1942) primjećuje šablone koji se češće upotrebljavaju u odnosu na one koji nisu u istoj mjeri frekventni, što je

¹ maja.zarkovicmccray@ff.ues.rs.ba

² maja.kujundzic@ff.ues.rs.ba

daleko od savremenih diskusija u kojima se problem nastoji jasno definisati. Šultnik produktivnost definiše kao morfološki fenomen koji podrazumijeva mogućnost govornika da prave, nenamjerno, određen (obično neograničen) broj novih izraza koristeći morfološke procese koji se nalaze u osnovi riječi koje već znaju, tj. u odnosu između forme i značenja tih riječi (Schultnik 1961: 113, citirano u: Bauer 2005: 317³). Zimer (Zimmer 1964) može se smatrati začetnikom mnogih pitanja značajnih za proučavanje produktivnosti, iako sam nije bio pretjerano uspješan u savladavanju istih, što se može reći i za njegove prethodnike. U svojim diskusijama pokrenuo je, osim pitanja produktivnosti, i pitanje frekventnosti, što je bilo od izuzetnog značaja za sva buduća proučavanja, koja su uvidjela da je veza između ova dva pojma od izuzetne važnosti.

Proučavanje pomenute veze dovodi do prvih kvantitativnih proučavanja⁴ morfološke produktivnosti. Začetnikom ovog pristupa smatra se Aronof (Aronoff 1976), koji svoj model pokušava razviti tvrdnjom da je najprostiji zadatak koji morfologija treba da ostvari izlistavanje svih mogućih riječi jednog jezika, ali i pravljenje granice između mogućih i stvarnih riječi. To, u stvari, znači da je neophodno napraviti metod čijom bismo upotrebom došli do broja mogućih riječi koje nastaju kao rezultat primjene nekog pravila tvorbe riječi. Kako je definicija moguće riječi ostala nejasna, što je problem i savremene lingvistike, Aronofovo viđenje produktivnosti i njeno mjerenje jeste samo početak kvantitativnih pristupa fenomenu o kome se prije samo teoretisalo. Iako nije do kraja razradio vezu između produktivnosti i frekventnosti, ukazao je na njen značaj, što su kasnije razradili Bajen (Baayen 1992, 1993) i još neki autori, postavljajući temelje jasnog kvantitativnog proučavanja produktivnosti, koje ima veliki uticaj i danas, pa je danas skoro nemoguće pronaći kvantitativno proučavanje morfološke produktivnosti bez primjene Bajenovog modela (Baayen 1994; Baayen and Renouf 1996; Baayen and Neijt 1997; Plag, Dalton-Puffer and Baayen 1999; Hay and Baayen 2002; Hay and Baayen 2003; Plag 2003; Fernandez-Dominguez, Diaz-Negrillo and Štekauer 2007; Žarković 2015, Žarković 2017a, 2019, 2019b). Bajenov model podrazumijeva upotrebu dvije formule: $P = n_i/N$ (1992: 115) i $P^* = n_{i,e,f}/h_t$ (1993: 193) u kojima on glavni akcenat stavlja na frekventnost i broj hapaksa (*hapax legomenon*, množ. *hapax legomena*), riječi koje se pojave samo jednom u korpusu.

³Napominjemo da je Šultnik svoje definicije i diskusije objavljivao na holandskom jeziku, pa smo u ovom dijelu rada koristili informacije koje su drugi autori, prvenstveno Bauer, kroz prevode njegovih djela na engleski, uspjeli da prenesu nama koji nismo upoznati sa originalnim tekstovima zbog nepoznavanja jezika.

⁴Nikako ne možemo preskočiti Bauera (1983, 2004), sa iscrpnim kvalitativnim pristupom morfološkoj produktivnosti (2004).

Jedan od glavnih nedostataka ovakvog izračunavanja produktivnosti jeste ograničenost samo na afikse. Kako bismo mogli ponuditi podatke o produktivnosti složenih imenica, što je predmet proučavanja ovog rada, bilo je potrebno okrenuti se ka nekom novom modelu. Takav model pronalazimo u onomasiološkoj teoriji, gdje se Štekauer (Štekauer) smatra jednim od značajnijih predstavnika. On je svoj model razvio oslanjajući se na pionirske ideje o tvorbi riječi koje su ponudili začetnici onomasiološke teorije (Dokuli 1960 i Horecký 1983, 1989, citirano u: Štekauer 2005). Prema njegovom mišljenju, tvorbeni proces dešava se kada govornik ima potrebu da imenuje nešto što ne postoji u leksikonu (Štekauer 2005; Štekauer et al. 2005; Fernandez-Dominguez, Diaz-Negrillo and Štekauer 2007) i svako novo imenovanje prvo nastaje na konceptualnom nivou, gdje se ono što treba da se imenuje identifikuje i svrstava u neki semantički koncept⁵ (agent, instrument itd.), a poslije se pristupa identifikovanju semantičkih i morfemskih komponenti koje sačinjavaju novonastalu strukturu (Štekauer et al. 2005: 9). Istovremeno naglašava da je povezanost govornika, njihovog znanja, iskustva, mašte, itd. sa samim imenovanjem izuzetno značajno (Štekauer 2005), što je u potpunosti zanemareno u prethodnim kvantitativnim modelima. Model koji postavlja sastoji se od četiri različita nivoa na kojima se vrši imenovanje, što, u stvari, znači da postoje četiri nivoa produktivnosti (Štekauer et al. 2005: 10):

- produktivnost na nivou onomasioloških tipova,
- produktivnost na nivou tvorbenih tipova,
- produktivnost na nivou morfoloških tipova i
- produktivnost na nivou pravila tvorbe.

Cilj našeg rada jeste da predstavimo produktivnost složenih imenica u engleskom jeziku na nivou pravila tvorbe, koji predstavlja uniju tvorbenih tipova i morfoloških tipova. Izračunavanje produktivnosti na nivou tvorbenih tipova povezuje se sa konceptualnim kategorijama kao što su agent, instrument, lokacija, radnja, rezultat radnje itd. Tako, na primjer, pri izračunavanju produktivnosti možemo da uključimo osobu koja izvodi neku aktivnost, tj. ime agenta ili izraze različite strukture, tj. različite tvorbene tipove ([objekat ← radnja – agent], [radnja – agent], [lokacija – radnja – agent], [rezultat ← radnja – agent] itd.). Svi ovi različiti tipovi koriste se za nastajanje novih izraza koji mogu biti u okviru jedne iste konceptualne kategorije, čime se dobija jedan skup tvorbenih tipova (*Word-Formation Type Cluster*). Svaki

⁵ Koncepti se definišu kao mentalne predstave koje skladište znanje o različitim kategorijama, omogućavajući nam da određene stvari podvedemo pod odgovarajuću kategoriju (Cruse 2006: 30).

skup je 100% produktivan, a produktivnost svakog tvorbenog tipa izračunava se u okviru skupa, čime se dobija stepen produktivnosti (*Productivity Rate*) (Štekauer et al. 2005: 12–13).

Svaki tvorbeni tip ima različita morfološka predstavljanja, na primjer, *wood-cutter* [N + V + er], *novelist* [N + ist], *writer* [V + er], *bodyguard* [N+N], *cheat* [N–V] itd. Sve ove različite morfološke strukture predstavljaju različite morfološke tipove koji se koriste pri nastajanju novih izraza koji pripadaju jednoj istoj konceptualnoj kategoriji i tako čine skup morfoloških tipova (*Morphological Type Cluster*). Svaki skup morfoloških tipova je 100% produktivan, a izračunavanje produktivnosti može da se vrši u okviru skupa tako što se izračunava produktivnost svakog morfološkog tipa, čime se dobija stepen produktivnosti (*Productivity Rate*) (Štekauer et al. 2005: 13).

2. Metodologija

U istraživanju krećemo od početne hipoteze da je interakcija elemenata od izuzetnog značaja za bolje razumijevanje produktivnosti tvorbe riječi, a naše istraživanje nudi interakciju koncepata i morfologije. Kako bismo mogli da kažemo više o interakciji, u radu smo koristili korpus sastavljen od primjera preuzetih iz novinskog, književnog, stručnog i televizijskog registra⁶ objavljenih u periodu od 2009. do 2013. godine:

Registri*	Izvori	Broj riječi
Novinski	<i>The Guardian, The Telegraph, The Sun</i> (2013)	100 590
Književni	Groff, Lauren (2009), <i>Delicate Birds and Other Stories</i> ; Hayes, Sadie (2011), <i>The Start-Up. The Anti-Social Network</i> ; Casey, Ryan (2012), <i>What We Saw</i> ; Keplinger, Kody (2013), <i>Secrets and Lies</i>	187 040
Stručni	<i>Moral Judgement and Decision Making</i> (2009), <i>The Handbook of Evolutionary Economic Geography</i> (2010), <i>NETWORK GEEKS: How They Built the Internet</i> (2013)	99 228

⁶Korpus smo upotrebljavali u Žarković (2015), Žarković (2017), Žarković (2017a), Žarković (2017b), Žarković (2019a), Žarković (2019b), Žarković (2019c).

Televizijski	<i>House</i> (2012), <i>The Vampire Diaries</i> (2010–2011), <i>Two and a Half Men</i> (2009), <i>The Big Bang Theory</i> (2011)	121 376
Ukupan broj riječi		508 234

* Pogledati Literaturu za skraćenice i detalje vezane za priče odabrane za književni registar, radove u akademskom i odabrane transkripte u televizijskom registru.

Tabela 1: Korpus za istraživanje

Pronalaženje primjera bilo je prvi korak u našem istraživanju i obavili smo ga ručno. Svaki pronađeni primjer identifikovao se kao određeni semantički koncept, a svaki semantički koncept, čineći jedan skup, morao je da ponudi informaciju o interakciji različitih semantičkih koncepata unutar svakog pronađenog skupa, kao i morfološke elemente, što je takođe urađeno ručno. To znači da za svaki semantički koncept, tj. skup, nudimo dva odvojena skupa; prvi, koji će predstavljati tvorbene tipove, tj. interakciju različitih semantičkih koncepata, i drugi, gdje ćemo predstaviti morfološke tipove, tj. morfološki put nastajanja. Kako je svaki pojedinačni skup 100% produktivan, naša analiza ponudiće i procenete za sve tipove interakcije. Možemo reći da je sam način analize isključio upotrebu velikih elektronskih korpusa, jer ručno pretraživanje obimnih izvora građe jeste zadatak za veliki broj ljudi. Različiti registri odslikavaju našu želju da u istraživanje i analiziranje uključimo formalne, ali i manje formalne registre, sa ciljem dolaska do najrazličitijih primjera složenica, prikazujući manju ili veću kreativnost pri njihovoj tvorbi. Metode koje smo primijenili jesu neizbježna deskriptivno-analitička, ali i statistička metoda.

3. Rezultati analize

Nakon analize korpusa, dolazimo do 571 primjera složenih imenica koje možemo klasifikovati u 10 različitih koncepata: agent (134 primjera), radnja (96), rezultat (84), objekat (72), lokacija (69), instrument (67), supstanca (21), vrijeme (18), kvantitet (5) i stanje (5).

Analizu započinjemo sa primjerima koje smo klasifikovali kao skup koji semantički predstavlja agenta:

Tvorbeni tipovi*	Primjeri	Ukupan broj primjera (134)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – agent	<i>postman</i> (DBLCF 16)	12	8,95%
agent – agent	<i>boyfriend</i> (TS 19.4)	19	14,17%
lokacija – radnja – agent	<i>bystander</i> (LPM 104)	11	8,20%
lokacija – agent	<i>caveman</i> (BBT S5 E4)	14	10,44%
objekat – radnja – agent	<i>breadwinner</i> (DT 27.4)	12	8,95%
supstanca – agent	<i>pothead</i> (TAHM S7 E6)	12	8,95%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (134)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		88	65,67%
imenica + imenica	<i>congressman</i> (TG 27.4)	55	
pridjev + imenica	<i>madwoman</i> (DBLCF 4)	15	
glagol + imenica	<i>postman</i> (DBLCF 16)	12	
glagol + prijedlog	<i>sellout</i> (TG 25.4)	5	
imenica + glagol	<i>newborn</i> (WWS 30)	1	
stem + stem + sufiks		43	32,08%
imenica + glagol + <i>-er</i>	<i>cheerleader</i> (SLPWK 9)		
stem + sufiks + stem		3	2,23%
glagol + <i>-er</i> + prijedlog	<i>passer-by</i> (WWS 13)		

* Nećemo navoditi sve tvorbenne tipove nego samo one sa najvećom stopom produktivnosti kako istraživanje ne bi izašlo iz okvira ovog rada.

Tabela 2: Produktivnost koncepta agenta na nivou pravila tvorbe

U analizi tvorbenih tipova došli smo do ukupno 23 različite interakcije koncepta, dok analiza morfoloških tipova nudi tri morfološka tipa. Tvorbeni tip agent – agent i morfološki tip stem + stem izdvajaju se od ostalih po broju pronađenih primjera, što se moglo i očekivati ako znamo da se složenice sastoje od dva elementa, sa nastavcima ili bez njih. Upotreba dvije imenice pri tvorbi složenih imenica potvrđuje svoju izuzetnu semantičku raskoš i u ovom skupu. Pojavljivanje sufiksa *-er* takođe ne čudi ako znamo da je to jedan od najučestalijih nastavaka u tvorbi imenica, posebno onih koji se mogu klasifikovati kao agent (pronalazimo ukupno 17 tvorbenih tipova čiji drugi element može da se klasifikuje kao agent).

Analizu nastavljamo skupom koji predstavlja koncept radnje:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (96)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – lokacija	<i>flashback</i> (VD S2 E7)	25	26,04%
agent – radnja	<i>baby-care</i> (DBM 35)	10	10,41%
agent – radnja – radnja	<i>self-employment</i> (EEG 141)	19	19,79%
objekat – radnja	<i>facelift</i> (TG 29.4)	20	20,83%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (96)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		68	70,83%
imenica + imenica	<i>nosebleed</i> (H S8 E21)	42	
glagol + prilog	<i>setback</i> (TG 25.4)	26	
stem + stem + sufiks		28	29,16%
imenica + glagol + sufiks	<i>self-employment</i> (EEG 141)		

Tabela 3: Produktivnost koncepta radnje na nivou pravila tvorbe

Ukupan broj tvorbenih tipova koje smo nakon analize pronašli jeste devet, a broj morfoloških tipova jedan. Ovaj koncept karakteriše manji broj interakcija različitih koncepata, kao i morfoloških tipova u odnosu na prethodni skup. Radnja – lokacija izdvaja se prema broju pronađenih primjera u odnosu na ostale tvorbene tipove, dok je stem + stem jedini morfološki tip. Ono što analiza pokazuje jeste da je produktivnost na ovom nivou unija svih elemenata koji imaju jedan cilj, a to je da predstave imenicu koja se može identifikovati kao radnja. Upotreba dvije imenice ponovo izlazi u prvi plan, a pronalazimo čak sedam tvorbenih tipova u kojima drugi element složenice možemo da klasifikujemo kao radnju.

Rezultati analize složenih imenica koje smo identifikovali kao skup koji semantički predstavlja rezultat izgleda ovako:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (84)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – radnja	<i>talk show</i> (TG 25.4)	10	11,90%
radnja – lokacija	<i>comeback</i> (TG 25.4)	13	15,47%
radnja – rezultat	<i>plotlines</i> (TG 25.4)	8	9,52%
lokacija – rezultat	<i>outlook</i> (AAS 6)	8	9,52%
objekat – radnja	<i>haircut</i> (DBLCF 4)	8	9,52%

Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (84)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		83	98,80%
imenica + imenica	<i>artwork</i> (TG 27.4)	55	
glagol + prilog	<i>comeback</i> (TG 25.4)	13	
pridjev + imenica	<i>dual-income</i> (DT 27.4)	12	
prijedlog + glagol	<i>outcome</i> (LPM 115)	3	
stem + stem + sufiks		1	1,19%
pridjev + glagol + sufiks	<i>bestseller</i> (TG 29.4)		

Tabela 4: Produktivnost koncepta rezultata na nivou pravila tvorbe

Koncept rezultata predstavlja rezultat neke radnje pa ne čudi prisustvo koncepta radnje u najproduktivnijim tvorbenim tipovima u ovom skupu (radnja – radnja). Pronađeno je 18 različitih tvorbenih tipova pri analizi ovog koncepta (osam tvorbenih tipova ima koncept radnje kao prvi ili drugi element) i dva morfološka tipa. I ovdje stem + stem, tj. dvije imenice, ostaje jedan od najzastupljenijih morfoloških tipova.

Analizu produktivnosti na nivou pravila tvorbe za složene imenice koje se klasifikuju kao koncept objekta predstavljamo u sljedećoj tabeli:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (72)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – objekat	<i>raincoat</i> (DBB 46)	11	15,27%
lokacija – objekat	<i>underpants</i> (BBT S5 E1)	16	22,22%
objekat – objekat	<i>tabletop</i> (NG 49)	24	33,33%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (72)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		71	98,61%
imenica + imenica	<i>streetlamps</i> (DBLCF 8)	46	
prilog + imenica	<i>underpants</i> (BBT S5 E1)	16	
pridjev + imenica	<i>hotpants</i> (DT 27.4)	9	
stem + sufiks + stem		1	1,38%
glagol + sufiks + stem	<i>revolving-door</i> (DT 13.6)		

Tabela 5: Produktivnost koncepta objekta na nivou pravila tvorbe

Morfološka produktivnost složenih imenica u engleskom jeziku na nivou pravila tvorbe

Ukupno 11 različitih tvorbenih tipova pronalazimo nakon analize naših primjera u ovom skupu, kao i dva morfološka tipa. Ono što se odmah uočava jeste da je koncept objekta prisutan u devet od 11 tvorbenih tipova kao drugi koncept i najveći broj primjera ima dva stema, tj. dvije imenice pri tvorbi složenica u ovom skupu.

Analiza skupa gdje se pronađene složene imenice klasifikuju kao lokacija izgleda ovako:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (69)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – lokacija	<i>playground</i> (WWS 7)	14	20,28%
lokacija – lokacija	<i>market place</i> (EEG 141)	23	33,33%
objekat – lokacija	<i>product-market</i> (EEG 140)	10	14,49%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (69)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		64	92,75%
imenica + imenica	<i>nightclub</i> (DBDEB 125)	57	
prilog + imenica	<i>inbox</i> (DT 19.8)	5	
pridjev + imenica	<i>hotspot</i> (TS 29.4)	2	
stem + sufiks + stem		5	7,24%
glagol + sufiks + imenica	<i>parking lot</i> (H S8 E20)		

Tabela 6: Produktivnost koncepta lokacija na nivou pravila tvorbe

Nakon analize pronađenih primjera, u ovom skupu možemo identifikovati devet različitih tvorbenih tipova, od kojih se lokacija – lokacija izdvaja prema broju pronađenih primjera, i dva morfološka tipa. Kod morfoloških tipova, dva stema izdvajaju se ubjedljivo, kao i kombinacija dvije imenice. Ovo je jedini skup gdje pri analizi tvorbenih tipova pronalazimo samo jedan gdje drugi element složenice ne možemo da klasifikujemo kao koncept lokacije.

Analizu nastavljamo primjerima koji se mogu identifikovati kao koncept instrumenta:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (67)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – instrument	<i>video camera</i> (H S8 E19)	12	17,91%
instrument – instrument	<i>motorcycle</i> (H S8 E20)	9	13,43%
objekat – instrument	<i>doorbell</i> (TAHM S7 E7)	13	19,40%

Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (67)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem imenica + imenica pridjev + imenica prijedlog + glagol glagol + prijedlog	<i>torchlight</i> (WWS 94) <i>whiteboard</i> (H S8 E20) <i>bypass</i> (H S8 E18) <i>make-up</i> (TS 27.4)	55 48 4 2 1	82,08%
stem + sufiks + stem glagol + sufiks + imenica	<i>speakerphone</i> (DBB 51)	6	8,95%
stem + sufiks + stem + sufiks glagol + sufiks + glagol + sufiks	<i>pressure cooker</i> (TG 29.4)	1	1,49%

Tabela 7: Produktivnost koncepta instrumenta na nivou pravila tvorbe

Analiza primjera dovodi nas do 19 različitih tvorbenih tipova, gdje se prema broju pronađenih primjera izdvaja objekat – instrument. Samo tri tvorbeni tipa nemaju instrument kao drugi koncept. Pronalazimo i tri različita morfološka tipa gdje se ponovo stem + stem, tj. kombinacija dvije imenice, izdvaja od ostalih prema broju pronađenih primjera.

Analiza skupa gdje se pronađene složene imenice mogu klasifikovati kao koncept supstance predstavljamo u sljedećoj tabeli:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (21)	Stopa produktivnosti (100%)
kvalitet – supstanca	<i>cold-water</i> (DBLDA 23)	5	23,80%
supstanca – supstanca	<i>saltwater</i> (DBLDA 26)	13	61,90%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (21)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem imenica + imenica pridjev + imenica prilog + imenica	<i>mouthwash</i> (DBM 34) <i>cold-water</i> (DBLDA 23) <i>aftershave</i> (WWS 69)	20 14 5 1	95,23%
stem + sufiks + stem imenica + sufiks + imenica	<i>stainless-steel</i> (DBSF 81)	1	4,76%

Morfološka produktivnost složenih imenica u engleskom jeziku na nivou pravila tvorbe

U ovom skupu pronalazimo pet različitih tvorbenih tipova gdje se supstanca – supstanca izdvaja u odnosu na ostale prema broju pronađenih primjera. Tri tvorbeni tipa imaju koncept supstance kao drugi element složenice. Analiza nas dovodi do dva morfološka tipa, gdje stem + stem i kombinacija dvije imenice ostvaruje najveći broj primjera.

Skup gdje složene imenice predstavljaju koncept vremena predstavljen je u sljedećoj tabeli:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (18)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – vrijeme	<i>birthday</i> (BBT S5 E5)	5	27,77%
vrijeme – vrijeme	<i>daytime</i> (WWS 116)	8	44,44%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (18)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		17	94,44%
imenica + imenica	<i>bedtime</i> (VD S2 E19)	15	
pridjev + imenica	<i>early-stage</i> (TG 27.4)	2	
stem + sufiks + stem		1	5,55%
glagol + sufiks + imenica	<i>Depression-era</i> (TG 19.4)		

Tabela 9: Produktivnost koncepta vremena na nivou pravila tvorbe

U ovom skupu pronalazimo šest različitih tvorbenih tipova i dva morfološka tipa. Tvorbeni tip vrijeme – vrijeme (inače, vrijeme kao drugi element složenice možemo da pronađemo u četiri tvorbeni tipa), a stem + stem, tj. kombinacija dvije imenice, i dalje ostaje najučestaliji morfološki tip i u ovom skupu.

Analiza skupa koji predstavlja složene imenice koje se identifikuju kao kvantitet predstavljena je u sljedećoj tabeli:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (5)	Stopa produktivnosti (100%)
kvantitet – kvantitet	<i>heavyweight</i> (TG 25.4)	5	60%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (5)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem		5	100%
pridjev + imenica	<i>shortfall</i> (TG 25.4)	3	
imenica + imenica	<i>legroom</i> (WWS 128)	2	

Tabela 10: Produktivnost koncepta kvantiteta na nivou pravila tvorbe

U ovom skupu pronalazimo tri različita tvorbena tipa, od kojih se kvantitet – kvantitet izdvaja po broju pronađenih primjera u odnosu na ostale. Prisutan je samo jedan morfološki tip, i to stem + stem, ali ovaj put kombinacija pridjeva i imenice pokazuje se kao učestalija u odnosu na dosad dominantne dvije imenice.

Naš posljednji skup u ovoj analizi prikazuje složene imenice koje se identifikuju kao stanje:

Tvorbeni tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (5)	Stopa produktivnosti (100%)
radnja – stanje	<i>life-mode</i> (EEG 148)	2	40%
agent – stanje	<i>self-belief</i> (TG 27.4)	2	40%
Morfološki tipovi	Primjeri	Ukupan broj primjera (5)	Stopa produktivnosti (100%)
stem + stem imenica + imenica	<i>life-mode</i> (EEG 148)	4	80%
stem + stem + sufiks imenica + pridjev + sufiks + sufiks	<i>self-righteousness</i> (TG 25.4)	1	20%

Tabela 11: Produktivnost koncepta stanja na nivou pravila tvorbe

Naša analiza posljednjeg skupa dolazi do ukupno tri različita tvorbena tipa, gdje radnja – stanje i agent – stanje ostvaruju jednaku stopu produktivnosti u okviru skupa, a sva tri tvorbena tipa imaju koncept stanja kao drugi element složenice. Tu su i dva morfološka tipa gdje se stem + stem, kao i kombinacija dvije imenice za nastajanje složenice izdvajaju kao najzastupljeniji.

4. Zaključna razmatranja

Naša analiza produktivnosti složenih imenica na nivou pravila tvorbe predstavlja uniju tvorbenih i morfoloških tipova za sve koncepte, tj. skupove. Nakon analize 571 primjera složenih imenica na ovom nivou dolazimo do 10 različitih semantičkih koncepata, tj. skupova (agent, radnja, rezultat, objekat, lokacija, instrument, supstanca, vrijeme, kvantitet i stanje). Skup koji se izdvojio prema broju pronađenih primjera bio je skup složenica koje se mogu identifikovati kao agent. To je ujedno bio i skup sa najvećim brojem pronađenih tvorbenih tipova (23). Mi, ipak, ne bismo govorili o postojanju povezanosti između broja primjera i broja tvorbenih tipova. Najbolji primjeri za to su koncept radnje, koji sa 96 pronađenih primjera ostvaruje

svoga devet različitih tvorbenih tipova, i koncept instrumenta, sa svega 67 primjera, koji ostvaruje 19 različitih tvorbenih tipova. Upravo ovakvo odsustvo veze jedna je od osnovnih karakteristika Štekauerovog pristupa, gdje je interakcija elemenata jedna od najvažnijih karika u razumijevanju produktivnosti tvorbenih procesa. Upravo zato ne čudi što u skoro svim skupovima dominiraju interakcije koncepata kojima i sam skup pripada. Jedini izuzetak jeste skup gdje složenice predstavljaju koncept rezultata, ali nas to ne čudi jer su svi primjeri rezultat radnje, a upravo taj koncept pronalazimo u većini tvorbenih tipova u ovom skupu.

Morfološki dio analize, gdje smo predstavili morfološke tipove, pokazuje dva stema kao jedan od najdominantijih morfoloških tipova u svim pronađenim skupovima. Ovakav rezultat ne iznenađuje ako kažemo da najučestaliji tvorbeni tipovi takođe predstavljaju interakciju dva koncepta. Ipak, ne možemo u potpunosti zanemariti morfološki tip gdje imamo kombinaciju dva stema i sufiksa jer, kao što analiza pokazuje, skup sa imenicama koje označavaju agenta i radnju imaju manji, ali zapažen broj takvih primjera. Uglavnom se radi o sufiksima koji se koriste za tvorbu imenica, od kojih je *-er* jedan od najzastupljenijih. Kako neki autori smatraju da tvorba složenica najbolje pokazuje svu svoju raskoš upravo prilikom tvorbe složenih imenica (Carstairs-McCarthy 2002: 61), ne čudi što kombinacija dvije imenice dominira u morfološkom tipu gdje imamo dva stema u skoro svim skupovima. Jedini izuzetak jeste skup gdje složenice izražavaju koncept kvantiteta i gdje kombinacija pridjeva i imenice dominira. Ni ovaj dio analize ne pokazuje vezu između broja pronađenih primjera i broja morfoloških tipova. Imamo skup sa složenicama koje označavaju koncept stanja sa pet pronađenih primjera i dva morfološka tipa. Skupovi koji označavaju radnju (96 primjera), objekat (72 primjera) ili lokaciju (69) imaju isti broj morfoloških tipova.

Na kraju, možemo zaključiti da su naša analiza i rezultati potvrdili hipotezu sa kojom smo započeli istraživanje – interakcija različitih elemenata od izuzetnog je značaja za bolje razumijevanje produktivnosti tvorbe složenih imenica u engleskom jeziku. Proučavanje i predstavljanje interakcije na nivou pravila tvorbe kao cilj ovog rada pokazali su kako semantički i morfološki aspekt složenih imenica i njihovo proučavanje može da nam ponudi komplementarne rezultate, ne isključujući mogućnost da govornici u nekim budućim tvorbama upotrijebe svoje znanje ili maštu i naprave riječi koje su im potrebne.

Literatura

1. Aronoff, Mark (1976), *Word Formation in Generative Grammar*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
2. Baayen, Harald R. (1992), Quantitative aspects of morphological productivity. *Yearbook of Morphology 1991*. Dordrecht: Kluwer, 109–149.
3. Baayen, Harald R. (1993), On frequency, transparency and productivity. *Yearbook of Morphology 1992*. Dordrecht: Kluwer, 181–208.
4. Baayen, Harald R. (1994), Derivational Productivity and Text Typology. *Journal of Quantitative Linguistics 1*, 16–34, <https://doi.org/10.1080/09296179408589996>.
5. Baayen, Harald R., and Neijt, Anneke (1997), Productivity in context: a case study of a Dutch suffix. *Linguistics 35*, 565–587, <https://doi.org/10.1515/ling.1997.35.3.565>.
6. Baayen, Harald R., and Renouf, Antoinette (1996), Chronicling *The Times*: Productive Lexical Innovations an English Newspaper. *Language 72*, 69–96, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
7. Bauer, Laurie (1983), *English Word-formation*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Bauer, Laurie (2004), *Morphological Productivity*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Bauer, Laurie (2005), Productivity: Theories. *The Handbook of Word-Formation*. Netherlands: Springer, 315–334.
10. Carstairs-McCarthy, Andrew (2002). *An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
11. Cruse, Alan (2006), *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
12. Fernández-Domínguez, Jesús, Díaz-Negrillo, Ana, and Štekauer, Pavol (2007). How is Low Productivity Measured? *Atlantis 29*, 29–54, www.atlantisjournal.org/archive/29.1./2007fernandez_diaz_stakauer.pdf [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
13. Hay, Jennifer, and Baayen, Harald R. (2003), Phonotactics, parsing and productivity. *Italian Journal of Linguistics, 1*, 99–130, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
14. Hay, Jennifer, and Baayen, Harald R. (2002), Parsing and Productivity. *Yearbook of Morphology 2001*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 203–235, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 20. 1. 2013].
15. Jespersen, Otto (1942), *Modern English Grammar on Historical Principles. Vol. 6*. London: George Allen and Unwin, Copenhagen: Munksgaard.
16. Kruisinga, Etsko (1932), *A handbook of present-day English*. Groningen: Noordhoff.
17. Plag, Ingo (2003), *Word-Formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Plag, Ingo, Dalton-Puffer, Christiane, and Baayen, Harald R. (1999), Productivity and register. *English Language and Linguistics 3*, 209–228.
19. Štekauer, Pavol (2005), Onomasiological Approach to Word Formation. *The Handbook of Word-Formation*. Netherlands: Springer, 207–232.

20. Štekauer, Pavol, Chapman, Don, Tomšćikova, Slavka, and Frank, Štefan (2005), Word-formation as creativity within productivity constraints: sociolinguistic evidence. *Onomasiology Online* 6, 1–55, <http://www1.ku-eichstaett.de/SLF/EngluVglSW/stekauer1051.pdf> [preuzeto sa sajta 20. 3. 2014].
21. Zimmer, Karl E. (1964), *Affixal Negation in English and Other Languages: An Investigation of Restricted Productivity. Supplement to Word. Volume 20. No 2. Monograph. Issue 5.* William Clowes and Sons Limited.
22. Žarković, Maja M. (2017), Mjerenje morfološke produktivnosti akronima u engleskom jeziku – onomasiološki pristup. *Philologia. Naučno-stručni časopis za jezik, književnost i kulturu. Broj 15.* Beograd: Philologia, 1–14.
23. Žarković, Maja M. (2017a), Razlika između takozvanih morfološki mrtvih i određene grupe neproduktivnih prefiksa u tvorbi imenica i pridjeva u engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta. Filološke nauke. Broj 19.* Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 83–100.
24. Žarković, Maja M. (2019), Razlika između takozvanih morfološki mrtvih i određene grupe neproduktivnih sufiksa u tvorbi imenica i pridjeva u engleskom jeziku. *Nauka i stvarnost. Zbornik radova. Knjiga 13.* Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 312–332.
25. Žarković, Maja M. (2019a), Mjerenje morfološke produktivnosti načina slivanja u savremenom engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta. Broj 20.* Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 56–72.
26. Žarković, Maja M. (2019b), Produktivni prefiksi u tvorbi imenica u engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta (časopis za humanističke i društvene nauke). Broj 21.* Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 151–171.
27. Жарковић, М. (2015), *Продуктивност процеса у творби именица и придјева у енглеском језику.* Докторска дисертација, Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu.
28. Жарковић, М. (2017), Како мјерити морфолошку продуктивност творбених процеса у енглеском језику без Бајенових формула. *Nauka i stvarnost. Zbornik radova. Knjiga 11. Tom 1.* Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 273–291.

Korpus

Novinski registar sa skraćenicama u zagradi [preuzeto u periodu april–avgust 2013. godine]:

1. www.theguardian.co.uk. (*TG*)
2. www.telegraph.co.uk (*DT*)
3. www.thesun.co.uk (*TS*)

**Književni registar sa skraćenicama u zagradi [<http://www.freebookspot.es/>,
preuzeto u aprilu 2013. godine]:**

1. Groff, L. (2009), *Delicate Birds and Other Stories*. Hyperion
2. *Lucky Chow Fun* (DBLCF)
3. *L. DeBard and Aliette* (DBLDA)
4. *Majorette* (DBM)
5. *Blythe* (DBB)
6. *The Wife of the Dictator* (DBTWD)
7. *Watershed* (DBW)
8. *Sir Fleeting* (DBSF)
9. *Fugue* (DBF)
10. *Delicate Edible Birds* (DBDEB)
11. Hayes, S. (2011), *The Start-Up. The Anti-Social Network*. Backlit Fiction (ASN)
12. Casey, R. (2012), *What We Saw*. Higher Bank Books. Amazon Kindle Edition (WWS)
13. Keplinger, K. (2013), *Secrets and Lies*. New York: Poppy, Hachette Book Group
14. *People Worth Knowing* (SLPWK)

**Stručni registar sa skraćenicama u zagradi [<http://www.freebookspot.es/>,
preuzeto u junu 2013. godine]:**

1. Ginges, Jeremy, and Atran, Scott (2009), Noninstrumental Reasoning over Sacred Values: An Indonesian Case Study. *Moral Judgement and Decision Making*. San Diego: Elsevier, 193–206 (*ICS*).
2. Bilz, Kenworthy, and Nadler, Janice (2009), Law, Psychology, and Morality. *Moral Judgement and Decision Making*. San Diego: Elsevier, 101–131 (*LPM*).
3. Connolly, Terry, and Hardman, David (2009), Fools Rush. In: A JDM Perspective on the Role of Emotions in Decisions, Moral and Otherwise. *Moral Judgement and Decision Making*. San Diego: Elsevier, 275–306 (*FRI*).
4. Boschma, Ron, and Martin, Ron (2010), The aims and scope of evolutionary economic geography. *The Handbook of Evolutionary Economic Geography*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 3–39 (*AAS*).
5. Stam, Erik (2010), Entrepreneurship, evolution and geography. *The Handbook of Evolutionary Economic Geography*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 139–161 (*EEG*).
6. Hassink, Robert (2010), Locked in decline? On the role of regional lock-ins in old industrial areas. *The Handbook of Evolutionary Economic Geography*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 450–468 (*LID*).
7. Carpenter, Brian E. (2013), *NETWORK GEEKS: How They Built the Internet*. New York: Copernicus Books Springer Science+Business Media, 9–79 (*NG*).

Televizijski registar sa skraćenicama u zagradi [preuzeto u aprilu 2013. godine]:

1. *HOUSE* (2012), (8. sezona, 18, 19, 20, 21. i 22. epizoda) <http://clinic-duty.livejournal.com/> (*H*)
2. *THE VAMPIRE DIARIES* (2010-2011), (2. sezona, 5, 7, 16, 19. i 22. epizoda) http://vampirediaries.wikia.com/wiki/Season_Two (*VD*)
3. *TWO AND A HALF MEN* (2009), (7. sezona, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. i 10. epizoda) <http://torrentz.eu/> (*TAHM*)
4. *THE BIG BANG THEORY* (2011), (5. sezona, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. i 10. epizoda) <http://bigbangtrans.wordpress.com/> (*BBT*)

Maja M. Žarković Mccray
Maja R. Kujundžić
University of East Sarajevo
Faculty of Philosophy Pale
Department of English

**MORPHOLOGICAL PRODUCTIVITY OF COMPOUND
NOUNS IN ENGLISH AT THE LEVEL OF WORD-
FORMATION RULES**

Summary

This paper tries to present morphological productivity of compound nouns in a corpus comprised of news, literary, academic and TV registers using an onomasiological approach, namely, the productivity at the level of word-formation rules. The productivity at the aforementioned level is the union of the productivity at the level of word-formation types and morphological types. By using manual, descriptive, analytic and statistical methods, we came to 571 examples of compound nouns that fell into 10 different conceptual categories (Agent, Action, Result, Object, Location, Instrument, Substance, Time, Quantity, State), i.e. clusters. Each cluster offered pieces of information on the interaction of different concepts within different word-formation types together with the morphological aspect through different morphological types, which was the aim of the paper. The results proved our initial hypothesis that the interaction of different elements is of the utmost significance for better understanding of compounding. The interaction of two concepts dominated all clusters while the combination of two stems, especially two nouns, dominated morphological types.

► **Key words:** morphological productivity, the level of word-formation rules, word-formation types, morphological types, compound nouns, English.

References

1. Aronoff, Mark (1976), *Word Formation in Generative Grammar*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
2. Baayen, Harald R. (1992), Quantitative aspects of morphological productivity. *Yearbook of Morphology* 1991. Dordrecht: Kluwer, 109–149.
3. Baayen, Harald R. (1993), On frequency, transparency and productivity. *Yearbook of Morphology* 1992. Dordrecht: Kluwer, 181–208.
4. Baayen, Harald R. (1994), Derivational Productivity and Text Typology. *Journal of Quantitative Linguistics* 1, 16–34, <https://doi.org/10.1080/09296179408589996>.
5. Baayen, Harald R., and Neijt, Anneke (1997), Productivity in context: a case study of a Dutch suffix. *Linguistics* 35, 565–587, <https://doi.org/10.1515/ling.1997.35.3.565>.
6. Baayen, Harald R., and Renouf, Antoinette (1996), Chronicling The Times: Productive Lexical Innovations an English Newspaper. *Language* 72, 69–96, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
7. Bauer, Laurie (1983), *English Word-formation*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Bauer, Laurie (2004), *Morphological Productivity*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Bauer, Laurie (2005), Productivity: Theories. *The Handbook of Word-Formation*. Netherlands: Springer, 315–334.
10. Carstairs-McCarthy, Andrew (2002). *An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
11. Cruse, Alan (2006), *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
12. Fernández-Domínguez, Jesús, Díaz-Negrillo, Ana, and Štekauer, Pavol (2007). How is Low Productivity Measured? *Atlantis* 29, 29–54, www.atlantisjournal.org/archive/29.1./2007fernandez_diaz_stakauer.pdf [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
13. Hay, Jennifer, and Baayen, Harald R. (2003), Phonotactics, parsing and productivity. *Italian Journal of Linguistics*, 1, 99–130, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 10. 1. 2013].
14. Hay, Jennifer, and Baayen, Harald R. (2002), Parsing and Productivity. *Yearbook of Morphology* 2001, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 203–235, <http://www.sfs.uni-tuebingen.de/~hbaayen/publications.html> [preuzeto sa sajta 20. 1. 2013].
15. Jespersen, Otto (1942), *Modern English Grammar on Historical Principles*. Vol. 6. London: George Allen and Unwin, Copenhagen: Munksgaard.
16. Kruisinga, Etsko (1932), *A handbook of present-day English*. Groningen: Noordhoff.
17. Plag, Ingo (2003), *Word-Formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Plag, Ingo, Dalton-Puffer, Christiane, and Baayen, Harald R. (1999), Productivity and register. *English Language and Linguistics* 3, 209–228.

19. Štekauer, Pavol (2005), Onomasiological Approach to Word Formation. *The Handbook of Word-Formation*. Netherlands: Springer, 207–232.
20. Štekauer, Pavol, Chapman, Don, Tomščíkova, Slavka, and Frank, Štefan (2005), Word-formation as creativity within productivity constraints: sociolinguistic evidence. *Onomasiology Online* 6, 1–55, <http://www1.ku-eichstaett.de/SLF/EngluVglSW/stekauer1051.pdf> [preuzeto sa sajta 20. 3. 2014].
21. Zimmer, Karl E. (1964), Affixal Negation in English and Other Languages: An Investigation of Restricted Productivity. *Supplement to Word*. Volume 20. No 2. Monograph. Issue 5. William Clowes and Sons Limited.
22. Žarković, Maja M. (2017), Mjerenje morfološke produktivnosti akronima u engleskom jeziku – onomasiološki pristup. *Philologia*. Naučno-stručni časopis za jezik, književnost i kulturu. Broj 15. Beograd: Philologia, 1–14.
23. Žarković, Maja M. (2017a), Razlika između takozvanih morfološki mrtvih i određene grupe neproduktivnih prefiksa u tvorbi imenica i pridjeva u engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta*. Filološke nauke. Broj 19. Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 83–100.
24. Žarković, Maja M. (2019), Razlika između takozvanih morfološki mrtvih i određene grupe neproduktivnih sufiksa u tvorbi imenica i pridjeva u engleskom jeziku. *Nauka i stvarnost*. Zbornik radova. Knjiga 13. Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 312–332.
25. Žarković, Maja M. (2019a), Mjerenje morfološke produktivnosti načina slivanja u savremenom engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta*. Broj 20. Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 56–72.
26. Žarković, Maja M. (2019b), Produktivni prefiksi u tvorbi imenica u engleskom jeziku. *Radovi Filozofskog fakulteta* (časopis za humanističke i društvene nauke). Broj 21. Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 151–171.
27. Žarković, M. (2015), *Produktivnost procesa u tvorbi imenica i pridjeva u engleskom jeziku*. Doktorska disertacija, Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu.
28. Žarković, M. (2017), Kako mjeriti morfološku produktivnost tvorbenih procesa u engleskom jeziku bez Bajenovih formula. *Nauka i stvarnost*. Zbornik radova. Knjiga 11. Tom 1. Pale: Filozofski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu, 273–291.

Preuzeto: 19. 1. 2022.
Korekcije: 9. 3. 2022.
Prihvaćeno: 11. 4. 2022.